36 516 Wijziging van de Wet veiligheid en kwaliteit lichaamsmateriaal, de Wet op de orgaandonatie en enkele andere wetten in verband met ontwikkelingen in de lichaamsmateriaaldonatiepraktijk (Wet actualisering lichaamsmateriaalwetgeving)

Nr. 19

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld ****,

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief d.d. 26 oktober 2026 inzake de Ontwikkelingen op het gebied van lichaamsmateriaal (Kamerstuk 36 516, nr. 19).

De vragen en opmerkingen zijn op 19 november 2026 aan de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport voorgelegd. Bij brief van ..... zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,

Mohandis

Adjunct-griffier van de commissie,

Bakker

Inhoudsopgave **blz.**

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de PRO-fractie
Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

II. Reactie van de minister

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de ontwikkelingen op het gebied van lichaamsmateriaal. Deze leden onderschrijven het belang van een veilige, toegankelijke en toekomstbestendige voorziening van lichaamsmateriaal. De bescherming van donoren en het perspectief van patiënten staan hierbij voorop. Zij spreken hun waardering uit voor donoren en voor de professionals en onderzoekers die zich hiervoor inzetten. Zij hebben nog enkele vragen over de beschikbaarheid van lichaamsmateriaal, de weerbaarheid van de voorziening en de ruimte voor onderzoek en innovatie.

De leden van de D66-fractie onderschrijven het belang van diversiteit in donorbestanden. Een donorbestand moet zo divers mogelijk zijn, om voor iedereen in Nederland passende zorg te kunnen bieden. Zij lezen dat de minister met betrokken partijen verkent welke vervolgstappen nodig zijn en dat de Kamer in de eerste helft van 2027 geïnformeerd zal worden. Kan de minister in deze informatie inzichtelijk maken welke resultaten de ingezette

maatregelen hebben opgeleverd, welke groepen nog onvoldoende worden bereikt, welke doelen de minister zich voor de komende jaren stelt en hoe zij ervoor gaat zorgen dat ze die doelen gaat bereiken? Hoe wordt voorkomen dat succesvolle pilots en initiatieven na afloop van de huidige subsidieperiode wegvallen?

De leden van de D66-fractie vragen daarnaast hoe gegevens over donoren beter kunnen worden benut om gericht te werven en de kans op een passende donor te vergroten, met alle noodzakelijke waarborgen voor privacy. In hoeverre kan de aanpak van het donordatamodel voor bloeddonoren ook worden toegepast op stamceldonoren? Welke mogelijkheden zien Sanquin en Matchis om kennis, modellen en ervaringen uit te wisselen, en welke praktische of juridische belemmeringen moeten daarvoor worden weggenomen?

De leden van de D66-fractie komen graag nog een keer terug op de werving van jonge stamceldonoren. Volgens Matchis is het aantal nieuwe stamceldonoren in zes jaar gedaald van ongeveer 41.000 naar ongeveer 11.000 per jaar, terwijl meer dan 80 procent van de donoren die uiteindelijk stamcellen afstaan jonger is dan 35 jaar. In het schriftelijk overleg over de oproep van Matchis schreef de minister dat zij een brief van de overheid aan jongeren niet verder verkent, omdat de werving aan Matchis zelf is.[1] Matchis vraagt nu om een beperkte pilot, waarmee kan worden gemeten of een persoonlijke overheidsbrief aan jongeren leidt tot meer registraties. Om landelijke invoering vraagt Matchis vooralsnog niet. Deze leden vroegen eerder of voor zo'n eenmalige pilot, bijvoorbeeld in een aantal gemeenten die vrijwillig meedoen, een nieuwe wettelijke grondslag nodig is. Op die vraag ging de minister niet in. Kan zij die vraag alsnog beantwoorden? Is de minister bereid met Matchis te verkennen hoe zo'n pilot eruit kan zien, waarbij de overheid de brief verstuurt en er geen persoonsgegevens bij Matchis terechtkomen?

[1] Kamerstuk 28 140, nr. 129.

Deze leden lezen in de brief die nu voorligt dat de minister deze zomer alle 21-jarigen die met 'geen bezwaar' in het Donorregister staan een herinneringsbrief heeft gestuurd. Deze leden begrijpen dat die brief over het Donorregister informeert en niet bedoeld is om te werven. Wel laat hij zien dat de overheid jongeren al per brief bereikt over donatie. Wanneer weet de minister wat deze brief heeft opgeleverd, en kunnen die lessen worden benut bij het opzetten van een pilot? De minister zegde eerder toe met het CIBG te onderzoeken of jongeren die zich in het Donorregister registreren, direct daarna op stamceldonatie kunnen worden gewezen. Ook informeert de minister de Kamer in de eerste helft van 2027 over eventuele ondersteuning van Matchis, Sanquin en de Nederlandse Transplantatie Stichting (NTS). Deze leden kijken uit naar beide en vragen de minister daarin ook de uitkomst van het gesprek over een pilot mee te nemen.

De leden van de D66-fractie vragen welke aanvullende mogelijkheden de minister ziet om de beschikbaarheid van donororganen te vergroten en de toegang tot transplantatie te verbeteren. Welke knelpunten doen zich voor bij donorherkenning, begeleiding van donoren en naasten en de organisatie van transplantatiezorg? Kan de minister aangeven welke lopende maatregelen hierop zijn gericht, hoe de effecten worden gevolgd en waar aanvullende inzet nodig is? Hoe worden patiëntenorganisaties en betrokken professionals hierbij betrokken?

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de uitdagingen waar Sanquin voor staat vanwege de veranderende vraag naar bloedproducten. Ze lezen daarbij dat innovaties ervoor zorgen dat zorgaanbieders minder rode bloedcellen af hoeven te nemen. Dat roept echter problemen op, omdat zowel rode bloedcellen als bloedplaatjes gewonnen worden uit volbloeddonaties, en de vraag naar bloedplaatjes niet lijkt te dalen. Welke gevolgen heeft een afname van het aantal volbloeddonaties voor de beschikbaarheid van bloedplaatjes? Hoe wordt geborgd dat een lagere behoefte aan rode bloedcellen niet leidt tot tekorten aan andere bloedproducten? Kan de minister aangeven welke maatregelen nodig zijn om ook op langere termijn voldoende bloedplaatjes beschikbaar te houden?

Deze leden zien onderzoek en innovatie als een belangrijk onderdeel van een toekomstbestendige bloedvoorziening, en de minister heeft (rode) biotechnologie aangewezen als een van de strategische domeinen voor toekomstige welvaart. Tegelijkertijd zitten er strategische risico's in de afhankelijkheid van bloedproducten, door binnenlandse én buitenlandse factoren. Ziet de minister mogelijkheden om twee vliegen in één klap te slaan door in te zetten op onderzoek naar kunstmatige of gekweekte bloedproducten en andere alternatieven voor gedoneerd bloed? Welke mogelijkheden bieden deze ontwikkelingen om op termijn de afhankelijkheid van donoren en buitenlandse leveranciers te verkleinen?

De leden van de D66-fractie lezen dat de minister bloed, bloedcomponenten en plasma voorlopig als kritiek aanmerkt. Waarom voorlopig alleen deze en wanneer volgt een definitief besluit? Welke criteria worden daarbij gehanteerd. Kan de minister per categorie inzicht geven in de belangrijkste afhankelijkheden, de gevolgen van een langdurige verstoring en de alternatieven bij verstoring? Welk onderscheid wordt daarbij gemaakt tussen lichaamsmateriaal en derivaten van lichaamsmateriaal?

De leden van de D66-fractie lezen dat het wetsvoorstel ter uitvoering van de Europese verordening lichaamsmateriaal naar verwachting in het voorjaar van 2027 naar de Kamer komt, terwijl de verordening vanaf 7 augustus 2027 van toepassing is. Daarna volgt nog de voorhang van het uitvoeringsbesluit. Hoe ziet de minister de planning voor de behandeling in beide Kamers? Wat zijn de gevolgen voor instellingen en donoren als de wet op 7 augustus 2027 nog niet in werking is?

Deze leden vragen in het bijzonder naar de beschikbaarheid van geneesmiddelen met Rhesus-D-antistoffen. Hoe waarborgt men de leveringszekerheid daarvan en welke kwetsbaarheden ziet de minister in de keten? Welke mogelijkheden bestaan er om deze kwetsbaarheden te verminderen, waaronder onderzoek naar alternatieve productiemethoden?

De leden van de D66-fractie lezen daarnaast dat er €8,8 miljoen aan subsidie beschikbaar wordt gesteld om de bloedvoorziening meer weerbaar te maken. Kan de minister toelichten hoe dit wordt vormgegeven? Hoe worden de middelen verdeeld en welke resultaten zijn ermee beoogd? Welk deel is bestemd voor voorbereiding op acute crises en welk deel voor structurele versterking van ketenvoorzieningen? Deze leden vragen daarnaast hoe Sanquin en andere ketenpartners betrokken worden bij voorbereiding op uitval van energievoorziening(en), digitale systemen, transporten of productiecapaciteiten. Sanquin schrijft dat het samen met Defensie scenario's heeft uitgewerkt voor een grootschalig conflict. Welke maatregelen zijn volgens de minister nodig op basis van deze scenario's? Zijn er ook scenario's ontwikkeld voor grote rampen, hybride dreigingen, en onconventionele conflicten? Welke (keten)partij heeft bij deze verschillende scenario's welke verantwoordelijkheid?

De leden van de D66-fractie hebben daarnaast vragen over de wijze van bekostiging van de vervaardiging van bloedproducten, met name van plasma. Deze leden zien dat op dit moment de niet-gedekte kosten van de plasma-inzameling via plasmatoeslag worden doorberekend in de prijs van bloedproducten voor ziekenhuizen. Ze vragen welke structurele oplossing de minister voor ogen heeft voor de financiering van de plasma-inzameling en de rol van de plasmatoeslag daarin. Kan de minister uiteenzetten hoe zij een houdbaar financieringsmodel voor zich ziet? Welke afspraken zijn daarvoor nodig tussen Sanquin, plasmaverwerkers, zorgaanbieders en verzekeraars?

De leden van de D66-fractie lezen in de brief van Sanquin dat Prothya, dat het Nederlandse plasma tot geneesmiddelen verwerkt, in 2025 volledig is overgenomen door Accord Plasma, een dochter van het Indiase Intas Pharmaceuticals. Sanquin heeft een prioriteitsaandeel behouden. Hoe borgt de minister dat geneesmiddelen uit Nederlands plasma ook na deze overname eerst beschikbaar komen voor Nederlandse patiënten? Wat gebeurt er als de huidige uitbesteding aan Prothya afloopt?

De leden van de D66-fractie vragen aandacht voor de toegang van onderzoekers bij Sanquin tot onderzoeksfinanciering. Hoewel Sanquin als hoofdtaak heeft het verzorgen van een veilige en voldoende bloedvoorziening in Nederland, wordt aan Sanquin ook vooraanstaand wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd. Deze leden begrijpen van Sanquin echter dat het onderzoekers van Sanquin niet toegestaan is om onderzoeksaanvragen in te dienen bij publieke Nederlandse subsidieverstrekkers. Kan de minister dit bevestigen? Kan de minister daarnaast bevestigen dat dit niet mogelijk is vanwege staatssteunregels? Indien ja, welke ruimte bestaat er binnen de toepasselijke staatssteunregels en subsidievoorwaarden om onnodige uitsluiting te voorkomen? Is de minister bereid hierover samen met de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en betrokken instellingen tot een oplossing te komen en de Kamer over de uitkomst en het tijdpad te informeren?

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief over de ontwikkelingen op het gebied van lichaamsmateriaal. De leden hebben echter nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie zijn, net als de minister, dankbaar voor de mensen die hun lichaamsmateriaal doneren door zich te registreren in het Donorregister of bij leven lichaamsmateriaal afstaan, zoals bloed of zelfs een nier. Donoren maken een tweede kans en een volwaardig leven mogelijk voor patiënten die hiervan afhankelijk zijn. De leden van de VVD-fractie hopen dat de minister zich blijft inzetten om voldoende donoren in Nederland te waarborgen en hen passende waardering te geven.

De leden van de VVD-fractie lezen in de brief dat het donorbestand niet divers genoeg is. Het kabinet stelt voor de periode 2023 tot en met 2027 een subsidiebedrag van €2,1 miljoen beschikbaar om de diversiteit in de donorbestanden te vergroten. De leden van de VVD-fractie lezen dat er verschillende onderzoeken zijn gedaan en er een bewustwordingscampagne is gestart in het Caribische deel van het koninkrijk. Over minder dan twee maanden start 2027, kan de minister aangeven in hoeverre het donorbestand al diverser is geworden? De minister schrijft tevens dat zij met betrokken partijen in gesprek is om eventuele vervolgstappen te verkennen. De leden van de VVD-fractie vragen wat hierin

de inzet van de minister is en welke vervolgstappen zij op dit moment als optie ziet. Graag een toelichting.

De leden van de VVD-fractie begrijpen dat de verordening verplicht om een toelatingsprocedure in te stellen om de veiligheid en doeltreffendheid van lichaamsmaterialen te waarborgen. In Nederland zal het SoHO-platform worden gebruikt om alle registraties, toelatingen en activiteitgegevens door te geven aan instellingen in de lichaamsmaterialensector. De leden van de VVD-fractie hechten in dit proces grote waarde aan veiligheid en zorgvuldigheid. Zij vragen zich echter af of de minister ook rekening heeft gehouden met de regeldruk voor betrokken organisaties, zoals ziekenhuizen. Kan de minister hierop reflecteren?

De leden van de VVD-fractie vinden het begrijpelijk en tegelijkertijd zorgelijk dat bloedproducten als kritieke lichaamsmaterialen worden aangewezen. Door verschillende cyberaanvallen op de koelingen van bloedbanken in Europa, maken de eerdergenoemde leden zich zorgen. Kan de minister aangeven hoe zij dergelijke schrijnende situaties wil voorkomen in Nederland?

De leden van de VVD-fractie lezen dat het op dit moment niet mogelijk is voor de Nederlandse Transplantatie Stichting (NTS) om te verifiëren of toestemming rond buitenlandse orgaandonatie rechtmatig is verkregen. Tegelijkertijd ligt op dit moment een Wijzigingswet aanvullende bepalingen verwerking persoonsgegevens grensoverschrijdende zorg voor, waarbij mogelijk wordt gemaakt om via een Nationaal Contactpunt (NCPeH-NL) gezondheidsgegevens te delen met andere EU-landen.[2] Ziet de minister mogelijkheden om ook toestemming rond buitenlandse orgaandonatie via dit contactpunt uit te wisselen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie lezen dat het westnijlvirus inmiddels door heel Nederland verspreid is. Uit voorzorg worden alle donoren individueel getest met uitzondering van de drie noordelijke provincies (Groningen, Drenthe en Friesland). Hier wordt uit veiligheidsoverwegingen alleen groepsgewijs getest. Kan de minister aangeven of deze groepsgewijze manier van testen de veiligheid voldoende waarborgt?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PRO-fractie

De leden van de PRO-fractie hebben kennisgenomen van de brief over de ontwikkelingen op het gebied van lichaamsmateriaal. Zij hebben nog enkele vragen.

De leden van de PRO-fractie lezen dat er in 2026 een bewustwordingscampagne is opgezet in de Caribische regio. Kan nader toegelicht worden welke resultaten van de campagne tot nu toe bekend zijn?

[2] Kamerstuk 36 825, nr. 1.

Welke doelstellingen zijn aan de campagne verbonden en op welke manier worden deze geëvalueerd? Op welke wijze worden lokale organisaties en inwoners betrokken bij de campagne en de evaluatie ervan?

De leden van de PRO-fractie lezen daarnaast dat er onderzoek is gedaan naar de behoeften, voorkeuren en motieven van Nederlanders met Marokkaanse en Surinaamse roots rondom donatie bij leven. Welke inzichten heeft dit onderzoek opgeleverd? Welke concrete vervolgstappen worden ondernomen?

De leden van de PRO-fractie lezen dat op 1 juli 2026 het meldpunt reisbewegingen orgaantransplantaties van start is gegaan. Wordt in navolging van het amendement van het lid Slagt-Tichelman hierbij ook Caribisch Nederland betrokken?[3] Zo nee, waarom niet?

De leden van de PRO-fractie lezen dat Nederland met het ingezamelde plasma in ongeveer de helft van de behoefte aan immunoglobulinen kan voorzien. De overige helft wordt geleverd door buitenlandse aanbieders. Op basis waarvan concludeert de minister dat de Nederlandse keten hiermee redelijk weerbaar is? Welke risico's ontstaan wanneer meerdere buitenlandse leveranciers tegelijkertijd te maken krijgen met productieproblemen of leveringsbeperkingen? Is onderzocht welke gevolgen een langdurig tekort aan immunoglobulinen zou hebben voor patiënten die hiervan afhankelijk zijn? En welke maatregelen kunnen worden genomen om de beschikbaarheid van deze geneesmiddelen te waarborgen?

De leden van de PRO-fractie lezen daarnaast dat Sanquin de niet-gedekte kosten van plasma-inzameling financiert via een toeslag op kort houdbare bloedproducten. De minister geeft aan dat het op dit moment niet mogelijk is om de plasmatoeslag van ongeveer € 40 miljoen op een andere wijze te financieren. Welke alternatieve financieringsmogelijkheden zijn onderzocht? Wat zijn de gevolgen van de huidige financieringsconstructie voor de prijzen

[3] Kamerstuk 36 516, nr. 14.

die ziekenhuizen betalen voor bloedproducten? En op welke termijn verwacht de minister meer duidelijkheid te kunnen geven over een structurele oplossing voor de financiering van plasma-inzameling?

Tot slot lezen de leden dat de Europese Unie voor geneesmiddelen met Rhesus D-antistoffen volledig afhankelijk is van de Verenigde Staten. Welke risico's brengt deze afhankelijkheid met zich mee voor de beschikbaarheid van deze geneesmiddelen in Nederland? Welke concrete doelstellingen zijn verbonden aan het opbouwen van een Europees donorbestand? Wanneer verwacht de minister dat geneesmiddelen uit Europees ingezameld anti-Rhesus D-plasma beschikbaar komen? En hoe wordt in de tussentijd de beschikbaarheid van deze geneesmiddelen voor zwangere vrouwen gewaarborgd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de ontwikkelingen op het gebied van lichaamsmateriaal en hebben naar aanleiding daarvan nog enkele vragen. Deze leden vragen de minister toe te lichten wat de effecten van het aanmerken van lichaamsmaterialen als kritiek, onder de Europese verordening lichaamsmateriaal, voor organisaties zoals bloedbanken en weefselinstellingen.

De leden van de CDA-fractie lezen dat de minister deze zomer een herinneringsbrief heeft gestuurd aan alle jongeren die 21 jaar oud worden en die geregistreerd staan met ‘geen bezwaar’ voor orgaan- en weefseldonatie. Deze leden denken dat dit een goede stap is om weloverwogen keuzes voor donaties te bevorderen. In dat licht vragen deze leden in hoeverre er effecten op de registraties te zien zijn door de verzending van de herinneringsbrief. Ook vragen deze leden of de minister rekening houdt met laag- en niet-geletterdheid onder deze groep jongeren en zo ja, hoe zij poogt deze groep te bereiken.

De leden van de CDA-fractie lezen dat de minister aan Sanquin een subsidie heeft verstrekt om, ook omwille van een meer weerbare bloedvoorziening, de beschikbaarheid van bloedproducten te waarborgen. Deze leden vragen de minister op welke manier bloedbanken en andere kritieke organisaties in de gezondheidzorg worden ondersteund bij het verder versterken van hun weerbaarheid. Ook vragen deze leden of er met kritieke organisaties in de gezondheidszorg, zoals bloedbanken en ziekenhuizen, wordt gewerkt om voorbereid te zijn op noodsituaties en de samenwerking daarin.

II. Reactie van de minister